

MARKETINGOWE I ORGANIZACYJNE UWARUNKOWANIA ATRAKCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ KOMPLEKSU ŚWIĄTYNNEGO PHO HIEN W HUNG YEN W PÓŁNOCNYM WIETNAMIE

Wprowadzenie

Wietnam – państwo w Azji Południowo-Wschodniej ze względu na bardzo dogodny klimat, wielokilometrowe piaszczyste plaże z ciepłą wodą w Morzu Wschodnim, a także wyjątkowe zasoby antropogeniczne stanowi jeden z większych potencjałów turystycznych Azji. Dodatkowym argumentem jest także wysoka pozycja w kolejnym indeksie światowego bezpieczeństwa, w którym Wietnam zajmując miejsce 41, zanotował wzrost o 4 pozycje rok do roku¹.

Najczęściej odwiedzane przez turystów: Hanoi, Ho Chi Minh City, Hoi An, Da Nang, Nha Trang, Zatoka Ha Long, największa jaskinia świata Son Dong, wieże byłego królestwa Champa, górskie atrakcje w Ha Giang, rejsy w Tam Coc, tarasowe pola ryżowe Moc Chau, rajske wyspy – to jedynie ułamek zasobów turystycznych Wietnamu. Dwa tygodnie, które przeciętny turysta poświęca na zwiedzanie, nie pozwalają na odkrycie wielu skarbów kultury w północnej, środkowej i południowej części kraju². Skarby narodowe Wietnamu i inne cenne artefakty znajdują się przede wszystkim w muzeach, ale także w świątyniach (głównie pagodach), świątyniach literatury, cytadelach oraz w kompleksach świątynnych, przede wszystkim w północnej części kraju.

Jednym z największych kompleksów świątynnych w Wietnamie jest leżące na lewym brzegu Rzeki Czerwonej Pho Hien, dzielnica Hung Yen (stolica prowincji Hung Yen), znajdujące się w północnej części Wietnamu, w odległości ok. 70 km od

DOI: 10.4467/23538724GS.24.028.21057

* ORCID: 0000-0003-4323-0765

¹ Institute for Economics & Peace, Global Peace Index 2023, s. 9.

² Informacje uzyskane w trakcie stażu naukowego w Wietnamie, wrzesień 2022 – czerwiec 2023.

Hanoi i ok. 70 km od wybrzeża Zatoki Tonkińskiej. Hung Yen – od 2004 r. stolica prowincji, leżące na trasie Hanoi – Hai Phong, uważane za wschodnią bramę Hanoi, jest jedną z głównych osi transportowych w Wietnamie.

Na obszarze jednego z największych od XVI do XVIII w. portów w Wietnamie³ obecnie znajduje się ponad 100 zabytkowych obiektów (jak: pagody, świątynie, domy komunalne, świątynia literatury) i różnych artefaktów.

Szacuje się, że na obszarze prowincji Hung Yen, na którym znajdują się, poza placówkami muzealnymi, 1802 zabytki, dwa obszary o specjalnym znaczeniu dla historii i kultury Wietnamu, trzy skarby narodowe, 172 zabytkowe miejsca na poziomie krajowym, organizuje się rocznie około 400 festiwali. Do głównych atrakcji tego miejsca, niezależnie od kompleksu Pho Hien, należą: zabytkowa wioska Nom, rzemieślnicza wioska tradycyjnego wikliniarstwa Thuy Sy, rzemieślnicza wioska tradycyjnego garncarstwa Tuong Ban, wioska producentów kadzidła Cao Thon, świątynia Chu Dong, pagody Phuc Lam i Nom, XVI-wieczny kościół katolicki w Pho Hien, wielobarwne pole kwiatowe Cuc Chi. Hung Yen słynie także z wyjątkowej tradycyjnej kuchni i jej specjalów: węgorza w makaronie ryżowym, małych bułeczek z kurczakiem w sosie mandarynkowym i owoców z drzewa longan⁴.

W popularnym wietnamskim powiedzeniu, wywodzącym się z pieśni ludowej, mówi się: „najpierw trzeba zobaczyć Thang Long⁵, a następnie Pho Hien”. Zespoły świątyń, pojedyncze obiekty sakralne, pagody, domy komunalne i świątynia literatury składają się na 60 historycznych obiektów, 100 grawerowanych steli, w tym 18 atrakcyjnych obiektów, mających swoje korzenie w drugim co do wielkości XV–XVII-wiecznym porcie Pho Hien w Wietnamie⁶. Jednak zdania na temat portu-miasta Pho Hien są podzielone. Część badaczy za datę powstania podaje rok 1637, w innych przypadkach wskazuje się 1663 r., uważając że w XV w. po raz pierwszy odnotowano nazwę Pho Hien⁷.

³ Na obszarze aktualnego Hung Yen wcześniej funkcjonował port, początkowo niewielki, od XVII w. jeden z dwóch największych portów w Wietnamie, obsługujących statki handlowe z Chin, Japonii, Tajlandii, Malezji, Indonezji, Anglii i Francji, które z Zatoki Tonkińskiej wpływały w głąb Rzeki Czerwonej.

⁴ *The famous tourist spots in Hung Yen cannot be missed*, 5.01.2021, <https://vinlove.net/the-famous-tourist-spots-in-hung-yen-cannot-be-missed/> (dostęp: 1.11.2023); *Hung Yen looks to further develop tourism*, 13.09.2022, <https://en.nhandan.vn/hung-yen-looks-to-further-develop-tourism-post117915.html> (dostęp: 1.11.2023); *Pho Hien set to be new tourism hub*, 31.05.2018, <https://www.baohoaabinh.com.vn/en/17/1806/Pho-Hien-set-to-be-new-tourism-hub.htm> (dostęp: 1.11.2023).

⁵ Thang Long to starożytna stolica Wietnamu (aktualnie cytadela pod patronatem UNESCO, na terenie Hanoi).

⁶ W. Moska, *Potencjał turystyczny Wietnamu*, Wydawnictwo Uczelniane Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu, Gdańsk 2023, s. 137–138.

⁷ T.H. Dinh, *The Role of Port-Town Pho Hien in Vietnam's Commerce in Century XVI–XVII*, „IOSR Journal Of Humanities And Social Science” 2019, vol. 24, issue 6, s. 39–45, doi: 10.9790/0837-2406053945.

Pho Hien wielokrotnie porównywane jest ze starożytnym miastem Hoi An, znajdującym się w środkowej części Wietnamu, które dzięki polskiemu architektowi Kazimierzowi Kwiatkowskiemu⁸ szczęśliwie doczekało się wdrożenia w życie planu zagospodarowania turystycznego i sprawnego zarządzania istniejącym potencjałem. Niestety tego samego nie można powiedzieć o Pho Hien, którego rozwój turystyczny został wstrzymany z powodu nierealizowania rozwiązań architektonicznych, opracowanych m.in. przez polskich projektantów.

Jednak należy zauważyć wdrożone projekty mające przywrócić historyczne i kulturowe walory Pho Hien, szczególnie w Świątyni Literatury Xich Dang (fot. 1), pagodzie Chuong i świątyni Mau.

Genezę Pho Hien przedstawiono w pracy Nguyena Dinh Nha i Nguyena Khac Hao *Pho Hien Quyen 1*⁹. Informacje na ten temat zawarto także w opracowaniach zwartych i artykułach naukowych (m.in.: D.M. Huan, N.T.T. Huaong, *Hung Yên Di tích lịch sử văn hóa*¹⁰; T.H. Dinh, *The Role of Port-Town Pho Hien in Vietnam's Commerce in Century XVI–XVII*; W. Moska, *Potencjał turystyczny Wietnamu*).

W trakcie pobytu w Wietnamie w okresie wrzesień 2022 – czerwiec 2023 na stażu naukowym w East Asia University of Technology w Hanoi przeprowadzono ponad 120 badań terenowych potencjału turystycznego północnego Wietnamu i jego zagospodarowania turystycznego¹¹. W trakcie czynności naukowych dokonano obserwacji atrakcji turystycznych – zarówno przyrodniczych, jak i antropogenicznych. Analizę atrakcyjności turystycznej kompleksu Pho Hien poprzedzono kilkukrotnymi badaniami terenowymi, w trakcie których dokonywano obserwacji i weryfikowano stan aktualny, zagospodarowanie turystyczne oraz wewnętrzną spójność marketingową istniejących obiektów sakralnych i artefaktów.

Niniejsze opracowanie poświęcono wewnętrznym spójnym narzędziom marketingowym, zastosowanym m.in. w celu promocji i wzrostu atrakcyjności turystycznej Hung Yên. Ocenie poddano: kompleksową i indywidualną promocję kompleksu Pho Hien i jego poszczególnych obiektów, organizację świąt i festiwali oraz wewnętrzne zorganizowanie, a także udział w publikacjach naukowych, popularno-naukowych, prezentacjach medialnych i internetowych.

⁸ *Kazimierz Kwiatkowski – polski bohater Wietnamu*, <https://polonika.pl/polonik-tygodnia/kazimierz-kwiatkowski-alias-kazik-polski> (dostęp: 12.10.2023); *Kwiatkowski Kazimierz*, <https://polskaswiatu.pl/kazimierz-kwiatkowski/> (dostęp: 12.10.2023).

⁹ „NXB Văn Hóa Dân Tộc” 2018.

¹⁰ D.M. Huan, N.T.T. Huaong, *Hung Yên Di tích lịch sử văn hóa, Sở Văn hoá, Thể thao và Du lịch tỉnh Hưng Yên*, Hung Yên 2016, s. 149–170.

¹¹ Umowa nr BPN/BIL/2021/1/00076/U/00001, z 01.09.2022, z Narodową Agencją Wymiany Akademickiej.

Hipoteza badawcza

W trakcie przeprowadzonych badań przedstawiono hipotezę o treści: Pho Hien, jeden z największych historycznych kompleksów religijnych w Wietnamie o bardzo znaczącym potencjale turystycznym ze względu na wiele zagrożeń i słabych stron nie stanowi pierwszoplanowej atrakcji turystycznej. W przypadku wdrożenia nowatorskich rozwiązań organizacyjnych i marketingowych kompleks ma szansę stać się wiodącą atrakcją turystyczną w północnym Wietnamie.

W tabeli 1 przedstawiono analizę SWOT, mającą na celu ocenę stanu aktualnego zorganizowania kompleksu Pho Hien i wskazania jego potencjalnego rozwoju organizacyjnego.

Tabela 1. Analiza SWOT turystycznego kompleksu religijnego Pho Hien

Silne strony	Słabe strony
– XVI–XVIII-wieczna historia, – spójna tradycja, – jednolita religia (buddyjska), – położenie na obszarze dużego ośrodka administracyjnego Hung Yen (stolica prowincji), – atrakcyjność architektoniczna, – powszechna dostępność, – materiały promocyjne, – publikacje naukowe, – przygotowana nowoczesna koncepcja zagospodarowania Pho Hien	– słabo utrzymane i wąskie drogi dojazdowe, – położenie poza największymi aglomeracjami Wietnamu, – brak centralnej bazy organizacyjnej kompleksu, – nieorganizowany transport, – brak sieci kanalizacyjnej, – zanieczyszczenia wód gruntowych i nieprzyjemne zapachy spowodowane zanieczyszczeniami, – zły stan chodników dla pieszych, – chaotyczne oznakowanie na drogach dojazdowych, – zewnętrznie i wewnętrznie niespójne tablice i tabliczki informacyjne, – informacje tylko częściowo w języku angielskim, – nieatrakcyjne materiały promocyjne, – brak zwanego opracowania naukowego na temat potencjału turystycznego Pho Hien
Szanse	Zagrożenia
– możliwość spójnego zagospodarowania turystycznego, – promocja w biurach turystycznych Hanoi, – wspólny festiwal Pho Hien, – nowoczesne formy promocji, – wdrożenie nowoczesnej koncepcji zagospodarowania, – współczesne koncepcje zarządzania, – centrum informacji turystycznej	– marginalizacja kompleksu, – brak środków finansowych, – stagnacja w promocji, – niewdrożenie nowoczesnej koncepcji zagospodarowania, – powielanie dotychczasowych rozwiązań, – nie zrównoważony rozwój gospodarczy, – nawrót pandemii

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z tabeli 1, kompleks religijny Pho Hien posiada wiele atutów, którymi są: XVI-wieczna geneza, tradycje i kultura, spójne buddyjskie uwarunkowania religijne, mnogość atrakcji turystycznych (pagody, inne świątynie, domy komunalne, świątynia literatury), znaczący ośrodek administracyjny, promocja. Nie bez znaczenia jest bezpośrednia bliskość stolicy Wietnamu Hanoi.

Zauważalne są także niespójności organizacyjne i promocyjne, niedoinwestowanie niektórych obiektów i brak nowoczesnych narzędzi marketingowych. Mimo podejmowanych prób nowoczesnego zagospodarowania turystycznego Pho Hien żadna kompleksowa inwestycja do tej pory nie doszła do skutku, a lokalna promocja całego kompleksu, podejmowanie prób spójnej zewnętrznej i wewnętrznej komunikacji sprawiają wrażenie prowincjonalnego rozwiązania organizacyjnego¹².

W tabeli 2 przedstawiono atrakcje Pho Hien, wskazując na ich genezę i potencjał turystyczny. Wśród zaprezentowanych osiemnastu obiektów kompleksu Pho Hien (1 świątynia literatury, 4 pagody, 10 świątyń, 2 domy komunalne i 1 miejsce spotkań kupieckich) większość powstała w XVII–XVIII w. Jednak część z nich istniała na tym terenie zdecydowanie wcześniej, a istniejące aktualnie świątynie stoją często na miejscu budowli z VII–XIII w.

Mimo iż świątecznych uroczystości na terenie Hung Yen nie zalicza się do najbardziej popularnych wydarzeń kulturalnych w Wietnamie¹³, w trakcie festiwali oraz innych świąt organizowanych w Pho Hien, szczególnie 1 marca i od 30 kwietnia do 4 maja, według kalendarza księżycowego, niezależnie od ceremonii ofiarowania kadzidel i składania ofiar, modlitw o pokój oraz procesji w tradycyjnych strojach ludowych (pieszej, wodnej na Rzece Czerwonej, królewskiej, dziewic), pochodu palankinów, odbywa się wiele bardzo interesujących wydarzeń, w tym m.in.: modlitwy o dobrą edukację, rejsy smoczych łodzi, prezentacje ludowych i dworskich tradycyjnych strojów wietnamskich, sztuki teatralne lalek wodnych, śpiewy Ca trù¹⁴, Cheo¹⁵,

¹² M. Barański, K. Jezierski, P. Hung, *Revitalizacja historycznej dzielnicy Pho Hien w mieście Hung Yen (Wietnam)*, „Środowisko Mieszkaniowe” 2020, nr 33, s. 19–32, doi: 10.4467/25438700SM.20.034.13133.

¹³ Zob. Inscribed in 2009 on the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding, Nomination file No. 00309, Ca trù singing UNESCO, <https://ich.unesco.org/en/USL/ca-tru-singing-00309> (dostęp: 3.01.2025); Do Phuong Quynh, *Traditional Festivals in Vietnam*, The Gioi Publishers, Ha Noi 2008, s. 1–160. Ca trù to złożona forma poezji śpiewanej występująca na północy Wietnamu, wykorzystująca teksty napisane w tradycyjnych wietnamskich formach poetyckich, w 2009 r. Ca trù znalazła się na liście UNESCO niematerialnego dziedzictwa kulturowego wymagającego pilnej ochrony.

¹⁴ D.T. Nguyen, *Di sản văn hóa phi vật thể ca trù voi phát triển du lịch*, Công Ty TNHH Sách Và Truyền Thông Việt Nam, Hanoi 2023.

¹⁵ Zob. T.C. Le, *Preservation and Promotion of the Traditional Chèo in Vietnam Today*, „VNU Journal of Science Policy and Management Studies” 2020, vol. 36, no. 2, s. 22–30. Cheo jest wietnamską dworską, tradycyjną sztuką teatralną, pochodzącą z X–XII w.

Tabela 2. Atrakcje turystyczne Pho Hien

Nazwa i charakter obiektu	Geneza	Atrakcyjność turystyczna	Uwarunkowania kulturalne
Świątynia Literatury Xich Dang	– budowa: 1701 r. (niektóre źródła za datę powstania uznają początek XVII w.), – budowa w aktualnym miejscu w 1804 r., – gruntowna renowacja: 1839 r.	– architektoniczny styl cesarskiego dworu, – monumentalna trójskrzydłowa brama, – wewnętrzna świątynia, – 9 steli doktorskich (XIX–XX w.), – dzwonnica (1804 r.), – kamienny dźwiękowy sektor kultu (1803 r.), – brązowe posągi, – drzwi hamaka i kuplety, – prezentacja dotycząca turystyki i edukacji	– festiwal Tet, – święto Świątyni Literatury Xich Dang, – śpiewy Ca trù, – modlitwy o dobrą edukację, – święto muzyki ludowej i kaligrafii
Pagoda Chuong	– budowa: XV w., – renowacja: 1701–1711	– monumentalna brama, – mały ogród trójwieżowy, – trzy budynki świątynne, – zielony most z niebiańskiego kamienia, kamienne drzewo kadzidel i kamienna kapliczka (1702 r.), – kamienna stela (1717 r.), – posągi Buddy i Bodhisattwów, – płaski kamień dźwiękowy, mosiężny dzwon i kamienne talerze (XVII–XVIII w.)	– 4 festiwale świątyni Chuong

Pagoda Thuy Ung	– budowa: XVII w. (według legend pagodę zbudowano w X w.), – renowacje: XVIII w., 1926 i 2005 r.	– posągi Tam The i Tuyet Son (XVII w.), – rzeźbienia architektoniczne i kamienne ołtarze (XVII w.), – dzwony z brązu, – elementy konstrukcyjne, chaotycznie rozrzucone na terenie pagody (cegły, dachówki, kamienne stopy budowlane), – chińska porcelana (XVII–XVIII w.)	– uroczystości ku czci Nguyen Thi Ngoc Thanh, żony króla Le Hoana, – obchody rocznicy śmierci króla Le Long Kinha, – urodziny Buddy, – festiwal Vu Lan
Świątynia Cuu Thien Huyen Nu	– budowa: XVII w., – restauracje: XVIII–XIX w., 1937 r.	– tradycyjna chińska architektura	– festiwale świątyni Cuu Thien Huyen Nu, – festiwale ku czci obrońców przed Mongolami
Świątynia Kim Dang	– budowa: X–XI w.	– dzwon z brązu, – tron, ołtarz, palankin, – kamienna tablica, – elementy konstrukcyjne znajdujące się w różnych częściach ogrodu świątynnego	– festiwal z okazji rocznicy śmierci generała Dinh Diena i jego żony
Świątynia Lac Long Quan	– budowa: 1740 r., – remont generalny: 2019 r.	– ogród z kolumnami ganku (1740 r.), – kamienna stela (1744 r.), – tron, tablica, posąg mandaryna, różne przedmioty kultu	– festiwal świątyni Long Quan ku czci narodowych przodków Wietnamczyków
Świątynia Mau	– budowa: 1279 r., – gruntowna renowacja: 1896 r.	– rytualna brama, – trzy siedemsetletnie drzewa, – kamienna stela, 2 palankiny, posągi, kuplety i kadzidła, ceramiczne wazony i puchary (XVII–XVIII w.), – 15 królewskich dekretów (XVII–XVIII w.)	– festiwal świątyni Mau

Nazwa i charakter obiektu	Geneza	Atrakcyjność turystyczna	Uwarunkowania kulturalne
Świątynia May	– budowa: VII–X w., – generalna restauracja: lata 1882 i 1898	– 6 kamiennych steli (XVIII–XX w.), – szczyt z brązu (XVII w.), – drewniana rzeźba papugi (XVII w.), – 27 posągów (XV–XVIII w.), – palankin, kadzielnica z brązu, mozaiki, misy palankinowe, kuplety, 3 trony i księgi akupunktury	– festiwale świątyni May, z okazji rocznicy urodzin i śmierci generała Ho i z okazji rocznicy śmierci jego ojca
Świątynia Nam Hoa	– budowa: XVII–XVIII w., – odbudowa: XIX w., – ostateczna odbudowa: 1991 r.	– Księga Natury, – posągi i kuplety	– uroczyste otwieranie świątyni Nam Hoa – dwukrotnie w trakcie roku
Pagoda Pho	– budowa: XVII–XVIII w.	– eklektyczna architektura i wystrój (wietnamski, chiński i europejski), – atrakcyjna trójskrzydłowa brama, – posągi Buddy, – kamienne stele i misy, – dzwony z brązu, – kuplety	– festiwal kultury ludowej
Świątynia Thien Hau	– budowa: 1640 r., – restauracja: XIX–XX w.	– dekoracje architektoniczne przygotowane w Chinach, – Brama Trzech Wejść, – kamienna stela, – kamienne posągi, – kamień Nghe, – dwa marmurowe lwy, – palankin, kuplety i rzeźbione tablice (XVII w.), – 32 święcenia	– święto kultury wietnamskiej i chińskiej, – święto świątyni Thien Hau

Miejsce kupieckich spotkań Do Quang Hoi – Thien Hau	– budowa: XVI–XVII w.	– chińska architektura dekoracyjna, – 4 kamienne stele, dzban na wino (XVII–XVIII w.), – porcelanowa misa na kadzidelko (XVIII w.)	– festiwal kultury ludowej
Świątynia Tran	– budowa: XIII–XIV w., – przebudowa: lata 1863–1869	– 3 obiekty świątynne, – dom stelowy z 3 kamiennymi stelami, – 5 innych kamiennych steli, – 40 posągów, – palankiny, kadzielnice i ołtarze (XIX w.), – 8 dekretów (XIX w.)	– festiwal świątyni Tran, – festiwal z okazji rocznicy zwycięstwa nad rzeką Bach Dang w 1288 r., – uroczystości upamiętniające śmierć króla Hung Dao
Świątynia Vo Mieu	– budowa: okres 1740–1786, – wielokrotne odbudowy, zakończone ostatecznie w 1898 r.	– chińskie i wietnamskie style architektoniczne, – rzeźby ludowe, – trzy ołtarze z XVIII–XX w., – posąg Quan Vu, – miska z dynastii Ming, – kamienne kadzidło, kadzielnica z XVIII–XX w., trony i kuplety	– festiwal Sztuk Walki
Świątynia Kho	– budowa: okres 1676–1681	– zestaw brązowych posągów (XVII w.), – porcelanowa rzeźba hiacyntu, – srebrna broszka	– festiwal świątyni Kho, – okolicznościowe pochody ofiarne

Nazwa i charakter obiektu	Geneza	Atrakcyjność turystyczna	Uwarunkowania kulturalne
Pagoda Hien	– budowa: okres 1232–1250, – restauracje obiektu: lata 1625, 1709, 1892	– dwuwarstwowe dachy, – kadzidło z brązu (1442 r.), – kamienna stela Thien Ung Tu-Tan Tu (1625 r.), – kamienna stela Thien Ung Tu-Bi Ky Duc Huy Hy (1709 r.), – posagi Quan Am Nam Hai i Bodhisattwów (XVIII w.), – dzwon z brązu (1801 r.), – pierwsze w Wietnamie historyczne drzewo longan	– festiwal świątyni Hien
Dom komunalny Hien	– budowa: XIII w.	– grób Du (chińskiego eunucha, który rozwinął lokalne rolnictwo), – drewniane rzeźbienia (XVIII w.), – kadzidelka, kuplety i różne przedmioty ofiarne	– święto domu komunalnego Hien
Dom komunalny An Vu	– budowa: 1741 r., – restauracja: 1929 r.	– rzeźbienia elementów konstrukcyjnych, – szczyty z brązu, – rzeźbione kamienne płyty, – dzwon z brązu, – posąg Cao Son Dai Vuonga, – misy palankinowe	– ceremonia ku czci króla Hung Due Vuonga

Źródło: opracowanie własne na podstawie: D.M. Huan, N.T.T. Huaong, *Hung Yên Di tích lịch sử văn hóa...*, s. 149–170; W. Moska, *Potencjał turystyczny Wietnamu*, s. 137–138; *Viet Nam Tourist Guidebook*, ed. N.B. Nguyen, VNA Publishing House, Hanoi 2016, s. 142; informacje uzyskane w trakcie badań terenowych w Hung Yen, 19.11.2022, 29.11.2022; *Đền Thiên Hậu*, <http://www.vietnam-tourism.com/index.php/tourism/items/2807> (dostęp: 12.10.2023); *Xích Đằng temple of literature – symbol of cultural land*, 2.02.2023, <https://en.vietnamplus.vn/xich-dang-temple-of-literature-symbol-of-cultural-land/247697.vnp> (dostęp: 12.10.2023); *Đền Cửu Thiên Huyền Nữ. Du lịch Hưng Yên*, 16.01.2018, <http://hungyentourism.com.vn/den-cuu-thien-huyen-nu-c2189.html> (dostęp: 30.10.2023); *Lễ hội truyền thống Đền Cửu Thiên Huyền Nữ Và đền Thiên Hậu năm 2020*, 27.10.2020, <http://thanhphohungyen.gov.vn/le-hoi-truyen-thong-den-cuu-thien-huyen-nu-va-den-thien-hau-nam-2020-c214994.html> (dostęp: 30.10.2023).

Quan Ho¹⁶, gra na bębnach, poezja wietnamska, konkursy kaligrafii, taniec lwa, taniec smoka, kąpiele posągów, nagradzanie najlepszych uczniów lokalnych szkół, gry i zabawy ludowe (przeciąganie liny, walki kogutów, chińskie szachy, łapanie kóz z zamkniętymi oczami), taniec deszczowej pogody, ostrzenie deszczu, puszczenie latawców oraz lokalne występy artystyczne, konkursy kulinarne (na najlepszą galaretkę, ciasto z wodorostów, ciasta (To Chau, Dong Cau), cukierki Siu, potrawy z żółwia. W celach promocyjnych lokalnego potencjału turystycznego miejscowi decydenci organizują targi turystyczne, rzemieślnicze, wystawy fotograficzne, a także festiwal kultury ludowej Pho Hien¹⁷.

Wyjątkowość kompleksu Pho Hien wynika przede wszystkim z lokalizacji wielu obiektów sakralnych, kupieckich i komunalnych na jednolitym geograficznie i historycznie terenie, w granicach Hung Yen. XVI–XVII-wieczne pochodzenie wielu artefaktów, zachowanych w niezmienionej postaci, wpływa na wysoki potencjał turystyczny tego obszaru. Pozostające w dobrym stanie obiekty, ogrody wieżowe, grobowce, monumentalne bramy, kamienne dukty, kamienne ołtarze, drzwi hamaka, kamienne stele, posągi, rzeźbienia ludowe, dzwony, kamienie dźwiękowe, trony, palankiny, kamienne tablice, kuplety, kadzidla, kadzielnice, kamienne talerze, chińska porcelana, biżuteria, siedemsetletnie drzewa, królewskie dekryty, księgi akupunktury – to jedynie część lokalnych atrakcji.

Propozycje rozwiązań organizacyjnych w Pho Hien

Mimo wielu niepodważalnych walorów turystycznych zauważalne słabe strony i zagrożenia mogące destrukcyjnie wpływać na rozwój Pho Hien nie pozwalają na wyeksponowanie potencjału turystycznego tego obszaru¹⁸.

W tabeli 3 przedstawiono proponowane możliwości wdrożenia nowoczesnych rozwiązań organizacyjnych w celu ożywienia turystycznego Pho Hien.

¹⁶ Zob. N.T.K. Dung, *Quan Ho cultural space*, „E3S Web of Conferences” 2021, no. 263, s. 1–10; Quan ho jest tradycyjną sztuką ludową, charakterystyczną dla północnej części Wietnamu; polifoniczne śpiewy wraz z tańcem i prezentacjami teatralnymi charakterystyczne są przede wszystkim dla prowincji Bac Ninh oraz Hanoi.

¹⁷ W. Moska, *Potencjał turystyczny Wietnamu; Viet Nam Tourist Guidebook*; informacje uzyskane w trakcie badań terenowych w Hung Yen, 19.11.2022, 29.11.2022; *Dền Thiên Hậu...*; *Xích Đằng temple of literature...*; *Photo series: Features of traditional festivals in Hung Yen*, 8.05.2023, <https://www.vietnam.vn/en/chum-anh-dac-sac-le-hoi-truyen-thong-o-hung-yen/> (dostęp: 26.10.2023).

¹⁸ Viet Nam: Comprehensive Socioeconomic Urban Development Project – Viet Tri, Hung Yen, and Dong Dang (Hung Yen), Prepared by Provincial Peoples Committee of Hung Yen for the Asian Development Bank, 2011, s. 1–60, <https://www.adb.org/projects/41462-013/main> (dostęp: 3.01.2025).

Tabela 3. Możliwości wdrożenia rozwiązań organizacyjnych na obszarze Pho Hien

Proponowane rozwiązania	Lokalizacja	Wpływ na rozwój turystyki	Założenia	Potencjalna realizacja
– projekt kompleksowego zagospodarowania turystycznego	– Hung Yen	– wzrost poziomu potencjału turystycznego Pho Hien	– głębinowe ujęcia wody pitnej, – segregacja odpadów, – sieć kanalizacyjna, – elektroniczne centrum informacji turystycznej, – profesjonalni przewodnicy, – spójne zagospodarowanie turystyczne poszczególnych obiektów kompleksu	– projekt opracowany w latach 2011–2012, nie został wdrożony
– strona www.phohien.vn	– Biuro Turystyki w Hung Yen	– promocja, informacja	– opracowanie strony w języku wietnamskim i angielskim, – permanentna redakcja	– natychmiast
– mapa turystyczna* wrywana z bloku, przed wszystkimi obiektami Pho Hien	– kompleks Pho Hien	– zwiększenie poziomu sprawności organizacyjnej	– outsourcing i benchmarking (korzystanie z rozwiązań europejskich, np. hiszpańskich), – projekt i wykonanie w Biurze Turystyki Hung Yen, – mapa darmowa, – umieszczenie na platformach podawczych, – koszty produkcji kompensowane z organizacji pobytów turystycznych (noclegi, transport, konsumpcja)	– natychmiast
– papierowe miniinformatory (opisujące kompleks Pho Hien i poszczególne obiekty)	– wszystkie obiekty kompleksu Pho Hien	– promocja	– jednolita szata graficzna, – logo Pho Hien, – minimapa, – geneza, – atrakcje, – sprawy organizacyjne	– natychmiast

– elektroniczna tablica informacyjna	– Świątynia Literatury Xich Dang, pagoda Chuong, świątynia Mau	– promocja i informacja	– centra wspomagające promocję Hung Yen i Pho Hien, – dodatkowe punkty informacyjne, – lokalizacja w najważniejszych obiektach Pho Hien	– natychmiast
– spójne graficznie drogowskazy do obiektów Pho Hien, na drogach dojazdowych i na obszarze miasta Hung Yen	– Prowincja Hung Yen	– promocja, informacja, komunikacja	– rozwój lokalnej komunikacji, – wzmacnianie tożsamości Hung Yen i Pho Hien, – promocja Pho Hien, – rozwój wietnamskiej i lokalnej turystyki	– projekt graficzny i strukturalny, – przeznaczenie środków finansowych z budżetu Hung Yen, – realizacja
– tablice informacyjne do wszystkich obiektów Pho Hien	– Pho Hien	– informacja, atrakcyjność, rozwój turystyki religijnej, krajowej i międzynarodowej	– przed wejściem, – jednolite tablice informacyjne, z kodem QR, – w języku wietnamskim i angielskim	– projekt i realizacja w Biurze Turystyki Hung Yen
– tabliczki informacyjne	– Pho Hien	– wzrost poziomu atrakcyjności turystycznej poszczególnych obiektów Pho Hien	– jednolite tabliczki przed artefaktami w języku wietnamskim i angielskim	– projekt i realizacja w Biurze Turystyki Hung Yen, – koordynacja z władzami poszczególnych obiektów

Proponowane rozwiązania	Lokalizacja	Wpływ na rozwój turystyki	Założenia	Potencjalna realizacja
– miejski bilet wstępu do muzeów i całego kompleksu Pho Hien	– automat przy elektronicznej tablicy informacyjnej i w centrum informacji turystycznej	– pozyskanie środków finansowych na rozwój Pho Hien, – wzrost poziomu wewnętrznej komunikacji	– na wzór Hoi An	– po utworzeniu centrum informacji turystycznej
– zespół wykwalifikowanych przewodników	– centrum informacji turystycznej	– promocja Pho Hien, – wewnętrzna komunikacja	– profesjonalna obsługa turystów	– po utworzeniu centrum informacji turystycznej

Uwaga: mapa turystyczna dla potrzeb turystyki pielgrzymkowej powinna spełniać wymogi informacyjne lokalnej infrastruktury komplementarnej (nie tylko obiektów religijnych), mieszczących się na terenie kompleksu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: K. Jancewicz, D. Borowicz, *Mapy turystyczne – definicja, rodzaje, zakres treści*, „Polish Cartographical Review Supplement w języku polskim” 2017, t. 2, nr 1, s. 31, 35; K. Kalamucki, *Poznanie i kształtująca funkcja współczesnych map turystycznych* [w:] *Společná i edukacyjna rola kartografii*, red. J. Ostrowski, J. Pasławski, Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Polskie Towarzystwo Geograficzne. Oddział Kartograficzny, Uniwersytet Warszawski – Katedra Kartografii, Warszawa 2005, seria Materiały Ogólnopolskich Konferencji Kartograficznych, t. 26, s. 66.

Podsumowanie

Kompleks świątynny Pho Hien stanowi zwartą przestrzeń organizacyjną, powiązaną XVI–XVII-wieczną historią, religią buddyjską, położeniem w stolicy prowincji Hung Yen, atrakcyjnością turystyczną, powszechną dostępnością, a także spójnymi narzędziami marketingowymi w postaci: materiałów promocyjnych, publikacji naukowych i koncepcji zagospodarowania Pho Hien.

Wśród możliwości rozwojowych kompleksu należy wymienić przede wszystkim: podejmowane wspólne próby spójnego zagospodarowania turystycznego, festiwal kompleksu Pho Hien, spójną promocję turystyczną, na billboardach i w biurach turystycznych.

W przekonaniu autora przedstawionym w pracy zagrożeniom (marginalizacja kompleksu, brak środków finansowych, niedostateczna promocja, niewdrażanie koncepcji zagospodarowania, powielanie przestarzałych rozwiązań organizacyjnych, niezrównoważony rozwój gospodarczy) należy przeciwstawić zaproponowane powyżej rozwiązania organizacyjne i marketingowe, co umożliwi stworzenie z tego miejsca jedną z najbardziej popularnych atrakcji turystycznych w Wietnamie.

Fot. 1. Świątynia Literatury Xich Dang (fot. Waldemar Moska)

Literatura

- Barański M., Jezierski K., Hung P., *Revitalizacja historycznej dzielnicy Pho Hien w mieście Hung Yen (Wietnam)*, „Środowisko Mieszkaniowe” 2020, nr 33, s. 19–32, doi: 10.4467/25438700SM.20.034.13133.
- Đền Cửu Thiên Huyền Nữ. *Du lịch Hung Yên*, 16.01.2018, <http://hungyentourism.com.vn/den-cuu-thien-huyen-nu-c2189.html> (dostęp: 30.10.2023).
- Đền Thiên Hậu, <http://www.vietnam-tourism.com/index.php/tourism/items/2807> (dostęp: 12.10.2023).
- Dinh T.H., *The Role of Port-Town Pho Hien in Vietnam's Commerce in Century XVI–XVII*, „IOSR Journal Of Humanities And Social Science” 2019, vol. 24, issue 6, s. 39–45, doi: 10.9790/0837-2406053945.
- Do Phuong Quynh, *Traditional Festivals in Vietnam*, The Gioi Publishers, Ha Noi 2008.
- Dung N.T.K., *Quan Ho cultural space*, „E3S Web of Conferences” 2021, no. 263, s. 1–10.
- The famous tourist spots in Hung Yen cannot be missed*, 5.01.2021, <https://vinlove.net/the-famous-tourist-spots-in-hung-yen-cannot-be-missed/> (dostęp: 1.11.2023).
- Huan D.M., Huaong N.T.H., *Hung Yên Di tích lịch sử văn hóa*, Sở Văn hoá, Thể thao và Du lịch tỉnh Hưng Yên, Hưng Yên 2016, s. 149–170.
- Hung Yen looks to further develop tourism*, 13.09.2022, <https://en.nhandan.vn/hung-yen-looks-to-further-develop-tourism-post117915.html> (dostęp: 1.11.2023).
- Informacje uzyskane w trakcie badań terenowych w Hung Yen, 19.11 i 29.11.2022 r. (niepubl.).
- Inscribed in 2009 on the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding. Institute for Economics & Peace, Global Peace Index 2023, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2023/06/GPI-2023-Web.pdf> (dostęp: 3.01.2025).
- Jancewicz K., Borowicz D., *Mapy turystyczne – definicja, rodzaje, zakres treści*, „Polish Cartographical Review. Suplement w języku polskim” 2017, t. 2, nr 1, s. 31, 35.
- Kalamucki K., *Poznawcza i kształcąca funkcja współczesnych map turystycznych* [w:]: *Společná i edukacyjna rola kartografii*, red. J. Ostrowski, J. Pasławski, Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Polskie Towarzystwo Geograficzne. Oddział Kartograficzny, Uniwersytet Warszawski – Katedra Kartografii, Warszawa 2005, seria Materiały Ogólnopolskich Konferencji Kartograficznych, t. 26, s. 66.
- Kazimierz Kwiatkowski – polski bohater Wietnamu, <https://polonika.pl/polonik-tygodnia/kazimierz-kwiatkowski-alias-kazik-polski> (dostęp: 12.10.2023).
- Kwiatkowski Kazimierz (1944–1997), <https://polskaswiatu.pl/kazimierz-kwiatkowski/> (dostęp: 12.10.2023).
- Lễ hội truyền thống Đền Cửu Thiên Huyền Nữ Và đền Thiên Hậu năm 2020, 27.10.2020, <http://thanhphohungyen.gov.vn/le-hoi-truyen-thong-den-cuu-thien-huyen-nu-va-den-thien-hau-nam-2020-c214994.html> (dostęp: 30.10.2023).
- Le T.C., *Preservation and Promotion of the Traditional Chèo in Vietnam Today*, „VNU Journal of Science: Policy and Management Studies” 2020, vol. 36, no. 2, s. 22–30.
- Moska W., *Potencjał turystyczny Wietnamu*, Wydawnictwo Uczelniane Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu, Gdańsk 2023.
- Nguyen D.T., *Di sản văn hóa phi vật thể ca trù voi phát triển du lịch*, Công Ty TNHH Sách Và Truyền Thông Việt Nam, Hanoi 2023.
- Nguyen N.B. (ed.), *Viet Nam Tourist Guidebook*, VNA Publishing House, Hanoi 2016.

Nomination file No. 00309. Ca trù singing. *UNESCO*, <https://ich.unesco.org/en/USL/ca-tru-singing-00309> (dostęp: 3.01.2025).
„NXB Văn Hóa Dân Tộc” 2018.
Pho Hien set to be new tourism hub, 31.05.2018, <https://www.baohoaabinh.com.vn/en/17/1806/Pho-Hien-set-to-be-new-tourism-hub.htm> (dostęp: 1.11.2023).
Photo series: Features of traditional festivals in Hung Yen, 8.05.2023. <https://www.vietnam.vn/en/chum-anh-dac-sac-le-hoi-truyen-thong-o-hung-yen/> (dostęp: 26.10.2023).
Viet Nam: Comprehensive Socioeconomic Urban Development Project – Viet Tri, Hung Yen, and Dong Dang (Hung Yen), Prepared by Provincial Peoples Committee of Hung Yen for the Asian Development Bank, 2011, <https://www.adb.org/projects/41462-013/main> (dostęp: 3.01.2025).
Xich Dang temple of literature – symbol of cultural land, 2.02.2023, <https://en.vietnamplus.vn/xich-dang-temple-of-literature-symbol-of-cultural-land/247697.vnp> (dostęp: 12.10.2023).

SUMMARY

MARKETING AND ORGANIZATIONAL CONDITIONS DETERMINING THE ATTRACTIVENESS TO TOURISTS OF THE PHO HIEN TEMPLE COMPLEX IN HUNG YEN IN NORTHERN VIETNAM

This article assesses the level of tourist development of Pho Hien, a district of Hung Yen, the capital of one of Vietnam's fifty-eight provinces. During field research conducted in northern Vietnam between 2022 and 2023, I carried out an analysis of the current state of tourist potential of individual facilities, and assessed the level of tourist development, organizational efficiency, and the possibilities of implementing steps to increase attractiveness to tourists. I present the organizational and marketing conditions of the tourist potential of the area analyzed, discussing the strengths and weaknesses of this spot as well as opportunities and threats. The tourist potential of Pho Hien is discussed, and its beginnings, its tourist attractions, and its cultural conditions are pointed out. The article concludes with an assessment of the possibilities of implementing organizational solutions in the Pho Hien area, thus making possible the tourist development of the Pho Hien temple complex.